

Pasningsvejledning

Korthovedet flyvepungegern

Korthovedet flyvepungegern (*Petaurus breviceps*) omfatter 5-7 underarter med forskellige udbredelsesområder i Australien, Ny Guinea og omkringliggende øer. Foto: Klaus Rudloff

- 1 Dyreart
- 2 Fuldvoksen størrelse
- 3 Forventet levealder
- 4 Anbefalet størrelse og indretning af anlæg eller bur
- 5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur
- 6 Stimulering og behov for motion
- 7 Fodring
- 8 Sociale behov
- 9 Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation
- 10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel
- 11 Øvrige informationer

1 Dyreart

Petaurus breviceps

Korthovedet flyvepungegern (Sugar glider)

Korthovedet flyvepungegern tilhører gruppen af australske pungdyr og familien Petauridae med ca. 10 andre arter af flyvepungegern, possummer m.fl. Der findes 5-7 underarter af *P. breviceps*, der har forskellige udbredelsesområder i Australien, Ny Guinea og omkringliggende øer.

2 Fuldvoksen størrelse

Flyvepungegernet har en egernlignende krop med store øjne og en lang busket hale, der bruges til at gribe og holde fast med samt til balance. Kroppen er 24-40 cm fra snude til halespids, hvoraf halen udgør godt halvdelen. Vægten er op til 160 g, men oftest 120-135 g – hanner er større end hunner. Hannen har en todelt penis, mens hunnen har en pung på maven, hvori unger dier.

Pelsen er tyk, blød og blå-grå med en sort stribe fra næsen til midten af ryggen samt

Sværhedsgrad:
Meget krævende

Kort om dyret

- Ca. 10-18 cm (uden hale), 120-160 g; hanner størst
- Op til 12 år gammel
- Nataktiv
- Indevoliere min. 2 x 1,5 m og 2 m høj med gode skjul, klatre- og springemuligheder; større anlæg anbefales dog
- Kræver høj luftfugtighed
- Kan gå i kortvarig dvale
- Klatrer og springer godt; kan svæve over store afstande
- Æder hvirvelløse dyr, plantesaft (inkl. gummi) og frugt
- Lever i grupper og skal altid holdes flere sammen
- Drægtig i 16-20 dage og føder typisk 2 unger
- **Bemærk:** Anskaf altid kun flyvepungegern opdrættet i fangenskab, aldrig vildfangede. De er krævende dyr, der skal have rummelige anlæg for at trives

Udbredelse og levesteder

Korthovedet flyvepungegern lever naturligt i det øst- og nordlige Australien, Ny Guinea og flere omkringliggende øgrupper, bl.a. Bismarck og Louisiade. I 1835 blev de introduceret til Tasmanien.

De lever både i tørre og vådere skovområder, især hvor eukalyptus- og akacietræer forekommer.

Arten er ikke truet i naturen (IUCN: Least concern).

fra næsen, over øjet til øret. Undersiden er hvidlig eller cremefarvet. Farvevarianter som gullig og albino kan forekomme.

De fem fingre/tæer på hver fod har alle en klo med undtagelse af den inderste tå på hver bagfod, der ingen klo har. Bagfodens 2. og 3. tå er desuden delvist sammensmeltet. Mellem for- og bagfødderne strækker sig en hudmembran, som når udspændt tillader flyvepungegernet at svæve over store afstande. Svævningen styres ved hjælp af membranens form, benene og halen.

Flyvepungegernet har duftkirtler foran på hovedet (denne kun hos hannen, ses som en skaldet plet i panden), på brystet/maven og ved kloakken, som især af hannen bruges til mærkning af steder og artsfæller.

3 Forventet levealder

I naturen lever flyvepungegernet op til 7 år. Deres naturlige fjender inkluderer latterfugle, ugler, varaner, slanger og pungmårer. I fangenskab lever de op til 12 år, enkelte bliver dog ældre.

4 Anbefalet størrelse og indretning af anlæg eller bur

Flyvepungegern lever naturligt i sociale grupper og skal derfor holdes parvis eller bedre i små grupper. De er trælevende og kommer kun sjældent ned på jorden. De er natakive dyr, der om dagen sover i forede reder. De er afhængige af hulrum i træerne til skjul, beskyttelse mod vejr og redebygning. I jagten efter føde bevæger de sig rundt mellem træerne bl.a. ved at svæve. Kravene til et anlæg er dermed relativt store.

Et par flyvepungegern holdes bedst i en indendørs voliere, gerne med adgang til en udendørs del, som de kan udnytte i den varme del af sommerhalvåret. Volierenettet skal have tilpas lille maskestørrelse, så dyrene ikke kan undslippe eller klemmes fast. Anlægget skal for to dyr som absolut minimum være 2 x 1,5 m og 2 m i højden, og de skal da dagligt i deres aktive periode lukkes ud på et større, flugtsikret område med passende indretning, så de her kan stimuleres til at udføre naturlig svæveadfærd og i øvrigt bedre kan træne deres fysiske færdigheder. Kan dette ikke dagligt ikke tilgodeses, skal de holdes i et større anlæg (anbefalet størrelse er min. 4 x 3 m og helst 3 m i højden) indrettet sådan, at de har mulighed for at udvise svæveadfærden og har rigeligt klatre- og springemuligheder. I et sådant anlæg har dyrene langt bedre muligheder for at udfolde sig fysisk og udvise deres naturlige adfærd. Grundarealet bør i små anlæg øges med 20 % per ekstra voksne individ.

Naturligt dagslys skal kunne trænge ind i anlægget, men der skal altid være flere skyggeområder.

I ethvert anlæg skal der være et netværk af grene og tykke naturreb, samt flere hulrum, f.eks. i stammer, og gerne større træer, så de har masser af mulighed for at bevæge sig, springe, svæve, bygge rede, hvile og skjule sig. For at stimulere svæveadfærden skal nogle træer/grene/reb placeres sådan, at dyrene ikke kan springe mellem dem. Flere redekasser skal sættes op over jorden (jo højere, des bedre) uden for direkte sol, og der skal altid være blade, græstørv og/eller hø tilgængeligt (over jorden), som de kan bygge rede af. Hvis muligt, giv gerne en gang ugentligt en bunke blade og friske grene, gerne fra sorter med strenget bark (f.eks. visse eukalyptusarter). Foder og vand bør ligeledes placeres over jorden.

Bundlaget kan bestå af træflis, sand, jord, blade og evt. hule stammer.

Foderrester fjernes dagligt om morgenen. Drikke- og foderbeholder rengøres, og frisk vand gives dagligt. Ekskrementer fjernes ca. hver 2. dag. Hold især foderområder meget rent for at undgå dårlig hygiejne, der ellers let kan føre til sygdomme. Bundlag og inventar rengøres/skiftes efter behov, afhængigt af anlæggets størrelse. Den større rengøring foretages bedst eftermiddag/aften for ikke at forstyrre dyrenes søvn.

Hanner og hunner kan blandt andet kendes fra hinanden ved hjælp af den skaldede plet i panden, som kun hanner har (billedet). Her sidder en duftkirtel, som hannen bruger til afmærkning af sit område og sine flokfæller. Foto: Klaus Rudloff

Flyvepungegern er tilpasset et liv i træerne og er yderst dygtige til at klatre og springe rundt. Derudover er de bygget til at kunne svæve mellem træer ved hjælp af hudmembranen mellem for- og bagben. I fangenskab skal de derfor foruden gode skjul have rigeligt klatre- og springemuligheder. Anlægget skal helst også give dem mulighed for at svæve. Alternativt skal de dagligt tages ud på et større område under kontrollerede forhold, hvor de kan udfolde deres naturlige svæveadfærd. Foto: Joseph McKenna

5 Særlige pasningsbehov, herunder krav til temperatur

Flyvepungegern skal holdes ved en temperatur på mellem 18 og 25° C, med lavest temperatur om natten. Luftfugtigheden skal være høj, gerne omkring 80 %. Ved unger bør temperaturen være i den lave ende.

På varme sommerdage kan dyrene tåle at være udendørs, dog altid så de har adgang til et opvarmet anlæg. Der kan med fordel tilknyttes et udendørs anlæg til et indendørs anlæg, så bevægelsesmulighederne er større og mere stimulerende.

I ugunstige perioder (kulde, tørke, regn, lav fødetilgængelighed) kan flyvepungegern gå i en kortvarig dvaletilstand i op til 13 eller flere timer ad gangen. I denne tilstand vil dyrets aktivitet, hjertefrekvens, blodtryk og kropstemperatur falde, hvorved energiforbruget reduceres kraftigt. I naturen maksimerer flyvepungegern deres fedtdepoter i maj-juni, så de kan klare sig gennem den kolde sæson, hvor de oftere vil gå i dvale. I fangenskab vil dyrene sjældnere eller måske aldrig gå i dvale, da temperatur samt fødetilgængelighed og -kvalitet her vil være mere stabil.

6 Stimulering og behov for motion

De forskellige fødeemner bør gemmes forskellige steder i anlægget, f.eks. i huller i træerne og på bladene. Akaciegummi (se afsnit 7) kan med fordel smøres i huller/revner på grene/stammer, så dyrenes naturlige fødesøgningsadfærd stimuleres. Fødeemnerne bør desuden variere fra dag til dag.

Friske, usprøjtede grene, blade og blomster stimulerer dyrenes lugtesans og er gode som aktivitet. Træer/grene med strenget bark aktiverer og stimulerer dyrene ved, at de med tænderne kan rive barken af og bruge det som redemateriale.

I naturen har flyvepungegern et aktivitetsområde på 5.000-70.000 m². Udover at bevæge sig langs grenene svæver de fra træ til træ i afstande op til over 40 m. Dyrene er trælevende og kommer kun sjældent ned på jorden. De har derfor et stort aktivitetsbehov, der skal tilgodeses ved et rummeligt anlæg især udnyttet godt i højden med et stort netværk af grene og dermed masser af mulighed for at klatre rundt, springe og svæve. Nogle træer/grene o.l. bør placeres således, at dyrene ikke blot kan løbe/springe herimellem. På den måde vil man ved hjælp af bl.a. foder kunne stimulere dem til at svæve og dermed tilgodese denne helt naturlige adfærd. Et løbehjul af træ kan være et godt supplement til (men aldrig erstatning for) et ellers rummeligt og stimulerende anlæg.

Lukkes dyrene ud af anlægget, hav dem da altid under opsyn, og vær især opmærksom på dem ved stikkontakter.

7 Fodring

Om natten jager flyvepungegern insekter (bl.a. under svævning), edderkopper og mindre hvirveldyr, de suger saft fra eukalyptus-, akacie- og gummitræer og spiser desuden nektar og pollen, manna (substans fra eukalyptusblade), honningdug og frugt. Med tænderne fremgraves larver og plantesaft under barken.

Det er vigtigt at fodre dem varieret, og de skal have frisk foder og vand dagligt. Foderet skal bestå af ca. 50 % protein (f.eks. udskåret kød, insekter, melorme, edderkopper, hårdkogt æg), 25 % frugt (f.eks. æble, pære, bær, druer, citrusfrugter, papaya, mango og melon) og 25 % grønt (f.eks. selleri, ærter, grønne bønner, gulerødder, agurk, grøn peberfrugt, græskar, spinat; giv aldrig kartoffel, tomat, majs, løg, hvidløg og avocado). Der kan suppleres med friske blade og skud samt evt. specialfoder til flyvepungegern.

Kun frisk frugt og grønt må gives (dvs. ikke fra dåse/glas), det skal vaskes grundigt, og kerner, kernehus og sten skal fjernes, da det indeholder for meget giftig blåsyre. Frugt og grønt kan gives både i små stykker eller blendes til "smoothie" – variér gerne fra dag til dag. Nedfrysning af små daglige portioner af varieret frugt og grønt

Menneske & dyr

Korthovedet flyvepungegern har været holdt i fangenskab siden midt i 1800-tallet.

Visse steder i USA og Australien er de ulovlige at holde i privat hold.

Et større anlæg er mest optimalt for flyvepungegern, da det kan indrettes, så dyrene får mulighed for at svæve. For at få dem til at udvise svæveadfærden, kræver det, at de ikke blot kan springe mellem områderne, og at de motiveres til at bevæge sig rundt i anlægget ved at bl.a. fødeemnerne gemmes rundt omkring. Foto: Michael O. Jørgensen

(optøs før fodring) kan være praktisk og sikre en daglig varieret vegetabilsk kost med min. 3-5 slags frugt/grønt.

Der findes på internettet flere opskrifter på blandede foderblandinger bestående af bl.a. honning, æg, juice, yoghurt, babymad med kylling/kalkun, havregryn, hvedeklid, vitaminer og mineraler (specielt D-vitamin og calcium er vigtigt). Hjemmelavede foderblandinger kan nedfryses i daglige portioner (optøs før servering, hvor vitaminer tilsættes).

Akaciegummi (gummi arabicum, f.eks. i pulver, der blandes til en pasta) skal altid være tilgængeligt, f.eks. gemt i huller/revner, så dyrene kan spise, hvad de har brug for. "Gliderade" (et vitaminrigt nektar- og bi-pollen-produkt i pulverform; blandes med vand) kan gives 1-2 gange om ugen (især vigtigt for diegivende hunner), og derudover findes et eukalyptusprodukt. Specielle produkter (gummi, Gliderade, eukalyptus) fås i specialforretninger eller via internettet.

Flyvepungegern sover det meste af dagen og bør derfor fodres om aftenen, umiddelbart før de vågner, så foderet er frisk, når de spiser. Fjern rester om morgenen, så de ikke "snacker" på gammel mad i løbet af dagen, hvis de er vågne her. Drikkebeholderen skal placeres over jorden, hvor de altid har adgang til den.

8 Sociale behov

Flyvepungegern er meget sociale dyr, der i naturen lever i grupper på 2-8 individer med flere voksne hanner og hunner og deres unger. Gruppestørrelsen kan i naturen variere over året, således at den i vinterperioden typisk er større. Gruppen deler rede og hjælpes ad med at forsvare territoriet. Den dominerende han vil afmærke gruppens territorium og gruppemedlemmerne med duftstoffer fra spyt og duftkirtler. Indtrængende individer, der ikke er mærket med gruppens unikke duft, bliver jaget væk.

Grundet dyrenes stærke sociale behov skal de altid holdes minimum i par, men meget gerne i harmoniske familiegupper. Etablerede par/grupper vil muligvis være aggressive over for nyttilkomne individer, så det anbefales som udgangspunkt at holde dem sammen i de grupper, de er vokset op i. Ved sammensætning af fremmede individer skal man være specielt opmærksom på, om individerne accepterer hinanden og enes.

Udover via lugt kommunikerer flyvepungegern også med hinanden ved lyd, og de kan larme en hel del. Lydene inkluderer høje skrig ("Yip-Yip-Yip"), og en gryntende/gnæggende lyd, når reden forstyrres.

Flyvepungegern bør ikke holdes med andre arter af dyr (bl.a. mus kan angribes). De kan undtagelsesvis i store anlæg holdes med en udelukkende jordlevende art, så der ikke er konkurrence om plads og foder.

9 Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation

Flyvepungegern bliver kønsmodne som ca. 1-årige, hannerne dog med \pm 4 måneder. I naturen yngler de 1-2 gange årligt. I fangenskab kan de yngle oftere, men dette frarådes. I naturen parrer alle kønsmodne hanner sig normalt med flere hunner, mens det i fangenskab ofte kun er den dominerende han og hun, der er seksuelt aktive. Reden, som kan optages af flere individer, bygges af smågrene og blade, typisk i hulrum i træer.

Hunnerne er drægtige i 16-20 dage og føder 1-3, oftest 2, unger, der hver vejer ca. 0,2 g. Nyfødte unger er, som for pungdyr generelt, relativt underudviklede, har ikke fuldt udviklede bagben, er nøgne og blinde. Øjnene åbnes efter 12-14 dage. Straks efter fødslen kravler de op i moderens pung på maven, hvor de sætter sig fast på en dievorte, vokser og udvikler sig. Ofte vil afkom først opdages, når ungerne er blevet så store, at pungen buler ud. Hunnen vil være i stand til at blive drægtig, mens hun har en unge i pungen, og da udskyde fødslen, til pungen er tom. Ungerne dier i ca.

Flyvepungegern kræver dagligt en varieret foder af forskellige proteinrige emner som kød og insekter, sammen med frugt, grønt og akaciegummi. Da de sover det meste af dagen, fodres de bedst om aftenen, så foderet er frisk, når de vågner. Foto: Dansk Primat Sammenslutning - Foreningen for Exotiske Pattedyr

Hold altid flere sammen

Flyvepungern lever naturligt i grupper og er meget sociale dyr. Det er derfor meget vigtigt altid at holde dem flere sammen. Mest optimalt er en familieguppe, hvor individerne har rig mulighed for at interagere socialt med flere forskellige flokfæller.

Flyvepungegern kommunikerer især ved duftstoffer og forskellige lyde. De kan derfor larme en hel del om natten, hvor de er aktive.

40 dage, men bliver i pungen ca. 20-30 dage mere. Som 3 måneder gamle vil ungerne begynde at ride på moderens ryg. Reden forlades først helt, når de som ca. 4 måneder gamle er helt selvstændige. Ungerne vil dog søge efter føde med moderen, til de er 7-10 måneder, hvor de kort tid herefter i naturen som regel vil forlade deres gruppe.

Først når ungerne er helt selvstændige og evt. har deltaget aktivt i pasningen af et yngre kuld søskende (dvs. tidligst som 8 måneder gamle), må de fjernes. Ældre unger kan oftest uden problemer fortsat holdes med deres gruppe, men hvis der opstår mange konflikter med forældrene, skal de fjernes og sættes sammen med en ny gruppe. Nærtbeslægtede individer (forældre-unge, søskende) må aldrig parres, da afkommet bliver indavlet.

10 Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel

Ved calciummangel kan flyvepungegern rammes af HLP (Hind Leg Paralysis), der resulterer i lammelser i bagbenene. Fødens calcium-fosfor-ratio bør være 2:1, så fodr med calciumrig føde og giv kalktilskud.

Tegn på stress inkluderer høje vokaliseringer, trusler eller angreb fra dyrene samt overdreven vandladning og afføring. Ses symptomerne over længere tid, trives dyret dårligt, og omgivelserne skal ændres/beriges efter dyrets behov.

Gullig pels kendetegner overbelastning af nyrene, som kan resultere i dødsfald på grund af nyresvigt. Fodring med majs er medvirkende årsag til nyreproblemer, hvorfor dyrene aldrig må fodres med majs eller opdrættede insekter, der opfodres med majs (f.eks. visse græshopper). Ved gullig pels skal dyrlægen straks opsøges.

Infektion i pungen hos diegivende hunner kan forekomme – opsøg da en dyrlæge.

11 Øvrige informationer

Flere informationer

For kontakt til praktikere forhør dig hos Dansk Primat Sammenslutning – Foreningen for Exotiske Pattedyr (www.aber.dk).

Denne pasningsvejledning er udarbejdet af Dyrenes Beskyttelse i samarbejde med Dansk Primat Sammenslutning – Foreningen for Exotiske Pattedyr. Beskrivelserne er dermed et udtryk for, hvordan vi mener, arten bør holdes, således at dens fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov opfyldes. Der tages forbehold for, at arten kan holdes på andre velfærdsmæssigt forsvarlige måder end dem beskrevet. Ligeledes tages forbehold for, at ny viden om artens biologi og erfaringer med dens hold kan foreligge efter udarbejdelsen af denne vejledning.

2. version. Marts 2014